

Datum
2020-02-01

Adress
205 80

Diarienummer
HVO-2019-4595

Yttrande

Till
Kommunfullmäktige

Yttrande över Motion av Torbjörn Tegnhammar (M) och John Roslund (M) om införandet av en äldreomsorgspeng STK-2019-1150

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

I nämndens yttrande framgår hur den enskilde idag kan påverka sina hemtjänstinsatser inom områdena ”vad säger lagen och styrdokument om möjligheten att styra sina hemtjänstinsatser?”, inflytande i biståndsbedömningen och inflytande i utförandet av hemtjänstinsatser. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Yttrande

Nedan följer en redogörelse för på vilket sätt den enskilde idag kan påverka sina hemtjänstinsatser.

Vad säger lagen och styrdokument om möjligheterna att styra sina hemtjänstinsatser?

Alla ansökningar om hemtjänstinsatser bedöms och beslutas av biståndshandläggare. Rätten till bistånd i form av hemtjänst återfinns i 4 kap. 1 § 1,4 st. socialtjänstlagen, SoL (2001:453): *Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. [...] Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.*

I socialtjänstlagen nämns den enskildes inflytande och självbestämmanderätt vid flera tillfällen, bl.a.:

- Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § 3 st.).
- Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar (3 kap. 5 §).

- Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges (5 kap. 5 § 4 st.).

Vid biståndsbedömningen används Malmö stads *Riktlinjer för biståndsbedömning i ordinärt boende och särskilt boende enligt socialtjänstlagen* (HVON 2019-08-29, § 103, HVO-2019-2262).

Riktlinjerna syftar till att skapa likvärdiga bedömningar inom ramen för socialtjänstlagen, säkerställa kvaliteten i besluten avseende rättssäkerhet och transparens för den enskilde.

Riktlinjerna anger ett riktmärke för bedömningen av skälig levnadsnivå och utgår från utredning och dokumentation enligt IBIC-modellen (Individens behov i centrum).

Riktlinjerna är tydliga med att de inte utgör varken garanti eller begränsning av rätten till bistånd och att alla insatser som den enskilde ansöker om ska utredas och att en individuell behovsprövning alltid ska göras.

Sedan 1 juli 2018 ger socialtjänstlagen möjlighet till förenklat beslutsfattande gällande hemtjänst (4 kap 2a § SoL), se nedan. Denna möjlighet är ännu inte införd i Malmö stad.

”Socialnämnden får utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om:

1. i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna,
2. på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och
3. rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §.

Kommunen ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet enligt 3 kap. 3 § och värdegrunden i 5 kap. 4 §.”

I lagförslaget angavs: ”Syftet är att ge de kommuner som så önskar möjlighet att bevilja äldre kvinnor och män insatser inom äldreomsorg på ett enklare sätt och med större utrymme för delaktighet och självbestämmande.” (Prop. 2017/18:106, s. 16).

Genom förvaltningens omvärldsbevakning följer nämnden utvecklingen i andra kommuner, även där s.k. valfrihetssystem införts.

Inflytande i biståndsbedömningen

Biståndshandläggarna i hälsa-, vård- och omsorgsnämnden arbetar i biståndsbedömningen av den enskildes behov enligt IBIC-modellen vars syfte är att få fram ett mer behovsinriktat arbetssätt som ska ge brukaren ökade möjligheter att medverka i utredning, planering och uppföljning av stödet i det dagliga livet. Modellen ska stärka brukarens möjlighet till inflytande och egenmakt över sin vardag. I IBIC utreds behov hos den enskilde utifrån nio kapitel/livsområden. Varje livsområde är nedbrutet i flera nivåer för att på ett mer noggrant sätt kunna få fram de individuella behoven.

Som nämnts används vid biståndsbedömningen Malmö stads *Riktlinjer för biståndsbedömning i ordinärt boende och särskilt boende enligt socialtjänstlagen*. Dessa riktlinjer anger en förhållandevis hög detaljeringsgrad, bland annat kring frekvenser för olika insatser. Hög detaljeringsgrad i biståndsbesluten kan minska flexibiliteten för brukaren. En översyn av riktlinjerna är påbörjad. I samband med denna översyn kommer det att övervägas om även Malmö stad ska införa förenklat beslutsfattande gällande hemtjänst. Biståndsbesluten och dess detaljnivå styr alltid vilken insats som ska utföras för den enskilde oavsett om insatsen utförs av kommunen eller annan leverantör.

En biståndshandläggare har också i kontakten med den enskilde ett mycket viktigt uppdrag i att förmedla information till Malmöbon så att den förstår sina rättigheter och får tillräckligt med kunskap för att kunna göra en heltäckande ansökan om bistånd. Genom att förstå rättigheter och ha tillräckligt med kunskap kan den enskilde också i större utsträckning styra vilka insatser hen kan komma att få hjälp med.

Inflytande i utförandet av hemtjänstinsatser

En av Malmö stads värdighetsgarantier för hemtjänsten (nr 2) säger: ”Tillsammans med dig skriver vi en genomförandeplan. Den beskriver hur du vill att vi ska hjälpa dig, med det som du blivit beviljad. Vi garanterar att planen ska vara klar inom 2 veckor från det att din hjälp har startat”. Genom att upprätta genomförandeplaner ska brukarna få möjlighet till ett ökat inflytande och större delaktighet över hjälpens utformning. Planen ska bidra till en bättre individanpassning och ett ökat självbestämmande för brukaren. I en genomförandeplan framgår beviljade insatser, vilket mål som brukaren har med respektive insats, vilka egna förmågor och begränsningar den enskilde har samt hur, när och av vem som respektive insats ska utföras.

Malmöbor kan beviljas serviceinsatserna: städ, tvätt och inköp. Dessa insatser omvandlas till en totaltid om antal timmar per månad, beräkningen görs utifrån en schablontid och normalfrekvens. Serviceinsatserna kan brukaren sedan själv styra över, den enskilde avgör vad den beviljade tiden ska användas till, till exempel kan en timmes inköp bytas ut mot social samvaro eller utevistelse. Tyvärr är inte statistik kring i vilken omfattning serviceinsatser ändras av den enskilde möjligt att ta fram.

När det kommer till vem som ska utföra hemtjänstinsatser försöker verksamheten alltid att i största möjliga mån följa den enskildes önskemål, det kan handla om personal som talar ens modersmål eller personal av ett visst kön, ibland innebär det att personal arbetar utanför sin egen sektions gränser. Inom hemtjänsten pågår ett arbete för att förstärka kontaktmannskapet. Däri ingår bland annat att kontaktmannen tillsammans med brukaren planerar insatser utifrån bemanningsschemat. På så sätt kan brukaren påverka när, som i vilken dag och vid vilken tid, en insats ska genomföras.

Med detta yttrande föreslår hälsa-, vård- och omsorgsnämnden kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Ordförande

Anders Rubin

Förvaltningsdirektör

Gisela Öst

John Roslund (M), Ragnhild Ståleker (M), Sonja Jernström (M) och Kay Wictorin (C) reserverar sig mot beslutet.

Birgitta Ehlin (V) reserverar sig mot beslutet.